

**Asia: Lausunto parlamentaarisen Yle-työryhmän tehtävänannosta mainituista asioista (VN/23882/2023)**

Julkisen sanan neuvosto JSN kiittää mahdollisuudesta lausua parlamentaarisen Yle-työryhmän tehtävänannosta mainituista asioista. JSN:n toimenkuvaan kuuluu tulkita hyvää journalistista tapaa ja puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta. Lausuntomme keskittyy sananvapauteen kuuluvaan yleisön oikeuteen saada luotettavaa tietoa.

Suomessa luotetaan uutisjournalismiin enemmän kuin missään muussa Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin vuosittaisen tutkimuksen Digital News Report osallistujamaassa. Näin on ollut jo useiden vuosien ajan, ja ero muihin on vain kasvanut tuoreimmissa tutkimusraporteissa. Yhtenä selityksenä on pidetty sitä, että Suomessa (ja muissa Pohjoismaissa) ihmiset hakevat uutisensa selvästi mieluummin suoraan uutismedian omilta alustoilta kuin esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Ensisijaisesti sosiaalisen median kautta uutisensa hakevilla näyttää olevan kielteisempi kuva uutisten luotettavuudesta, mihin taas vaikuttanee se, että sosiaalisen median algoritmit antavat enemmän näkyvyyttä voimakkaita reaktioita herättäville uutisaiheille. Mielikuva uutisten luonteesta muokkautuu näin merkittävästi erilaiseksi verrattuna henkilöihin, jotka muodostavat mielikuvansa uutisista medioiden omien alustojen tarjonnan perusteella.

Uutismedia on Suomessa laajasti sitoutunut journalismin itsesääntelyyn JSN:n kautta. Kielteisempi mielikuva uutismediasta antaa enemmän tilaa toimijoille, jotka eivät käytännössä sitoudu samassa määrin esimerkiksi virheiden korjaamiseen tai korjaamattomuuden sanktioimiseen kuin JSN-mediassa on laita. Yleisön käytännön mahdollisuus saada luotettavaa tietoa heikkenee silloin.

Tilanne on kuitenkin vielä hyvä Suomessa. Tähän lienee osaltaan johtanut se, että Yle muiden eturivin uutistoimijoiden mukana oli ajoissa kehittämässä omia digitaalisia uutisalustojaan, mikä Ylelle kävi päinsä sen tehtäväkentän silloisen väljähkön rajauksen vuoksi.

Nyt uutisten käyttöliittymät ovat jälleen muuttumassa voimakkaasti tekoälyn avaamien mahdollisuuksien pohjalta. On tärkeää, että suomalainen uutismedia selviytyy tästä tilanteesta niin, että sen oma tarjonta pysyy uutiskäytön keskiössä.

On tietysti syytä valvoa sitä, ettei Ylen toiminta heikennä alan kaupallisten toimijoiden elinkelpoisuutta, mutta Ylen tehtäväkentän liian voimakas rajaus voi aiheuttaa ongelmia koko suomalaisen uutismedian yleisösuhteelle aikana, jolloin tekoälypohjaiset käyttöliittymät tekevät tulemistaan yleisön arkeen. Ylen pitäisi pystyä olemaan vahvasti mukana kehittämässä näitä palveluja, jotta pienennetään riskiä siitä, että yleisön käytännön mahdollisuudet luotettavan tiedon saamiseen heikkenevät.

Helsinki 8.1.2024

Eero Hyvönen  
puheenjohtaja  
Julkisen sanan neuvosto  
eero.hyvonen@jsn.fi